

بین‌المللی سازی آموزش عالی:
استراتژی‌ها، راهبردها و تکنیک‌ها در
توسعه ارتباطات علمی

عباس علی باغستان
عضو هیئت علمی دانشگاه تهران

پژوهشگاه مطالعات فرهنگی و اجتماعی
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

بین‌المللی سازی آموزش عالی: استراتژی‌ها، راهبردها
و تکنیک‌ها در توسعه ارتباطات علمی

عباس قنبری باغستان (عضو هیئت علمی دانشگاه تهران)
نشر: پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی

ویراستار: مریم غازی

صراح: محمد مراد جاوید

چاپ اول: زمستان ۱۳۹۸

تیراژ: ۲۰۰

قیمت: ۵۲۰۰۰ تومان

شابک: ۹۶۴-۶۲۲-۰۴۸-۴

نشانی: تهران، خیابان پاسداران، خردان شهر، میدان نژاد (گلستان یکم)، شماره ۱۲۴، تلفن: ۲۲۵۷۰۷۷۷

سایت: www.iscs.ac.ir

پست الکترونیکی: info@iscs.ac.ir

کلیه آثار منتشره این پژوهشکده در مجله علمی و نظر شخصی نویسندگان محترم آن است و لزوماً مورد تأیید پژوهشکده نیست.

سرشناسه: قنبری باغستان، عباس، ۱۳۵۷

عنوان و نام پدیدآور: بین‌المللی سازی آموزش عالی: استراتژی‌ها، راهبردها و تکنیک‌ها در توسعه ارتباطات علمی / عباس قنبری باغستان؛ ویراستار مریم غازی.

مشخصات نشر: تهران: پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی، ۱۳۹۸.

مشخصات ظاهری: ۴۹۴ص.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۰۴۸-۴

موضوع: آموزش عالی-- ایران -- برنامه‌ریزی

موضوع: Education, Higher-- Iran -- Planning

موضوع: آموزش و پرورش بین‌المللی -- ایران

موضوع: International education -- Iran

رده بندی کنگره: LC۱۷۹

رده بندی دیویی: ۵۵/۳۷۸

شماره کتابشناسی ملی: ۵۹۸۵۱۸۰

فهرست مطالب

۱۱		دیاچه پژوهشکده
۱۳		پیشگفتار
		فصل اول: «مفاهیم» و «کلیات» در بساط علمی و تربیتی آموزش عالی و توسعه ارتباطات علمی
۲۱		مقدمه
۲۴		معانی بین‌المللی‌سازی در آموزش عالی
۲۷		تاریخچه بین‌المللی‌سازی در آموزش عالی
۲۸		انگیزه‌ها و محرک‌ها در بین‌المللی‌سازی آموزش عالی
۳۴		رویکردهای رایج در بین‌المللی‌سازی آموزش عالی
۳۴		الف: بین‌المللی‌سازی در خارج
۳۵		ب: بین‌المللی‌سازی در خانه
۳۸		سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی در آموزش عالی و چالش‌های پیش رو
۴۱		مدل هرم وارونه نقش‌ها و مسئولیت‌ها در بین‌المللی‌سازی آموزش عالی
۴۳		چالش‌های آموزش عالی در ایران براساس مدل هرم وارونه نقش‌ها و مسئولیت‌ها در بین‌المللی‌سازی

فصل دوم: استراتژی‌های کلان در بین‌المللی‌سازی آموزش عالی و توسعه ارتباطات علمی

۵۱	مقدمه
۵۳	الف: فرایند سیاست‌گذاری در بین‌المللی‌سازی آموزش عالی
۵۳	چالشی نبودن اهداف، چشم‌اندازها و مأموریت‌ها در برنامه‌های توسعه آموزش عالی
۵۵	تلفی «بین‌المللی‌سازی» آموزش عالی به مثابه «تعهد ملی» و ضرورت فرهنگ‌سازی مناسب
۵۶	د: نهادهای سیاست‌گذار و دستگاه‌های اجرایی و بوروکراسی پیچیده سازمانی
۶۲	ضرورت ادغام آموزش عالی کشور در سطح کلان
۶۴	ح: زرت ادغام حوزه‌های «بین‌الملل»، «دانشجویی» و «آموزشی» در ساختار آموزش عالی
۶۶	ضرورت تمرکز بر اصلاح ساختار و افزایش اختیارات دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی
۷۴	تأسیس در بین‌المللی‌سازی آموزش عالی در کشورهای مختلف
۸۱	ب: تولید علمی بین‌المللی: ضرورت افزایش تولیدات علمی مشترک
۸۷	ج: دیپلماسی علمی: دانشجویان منبع اصلی قدرت در «بین‌المللی‌سازی» آموزش عالی
۸۹	قدرت نرم دانشجویان: نقش دانشجویان در خارج کشور
۹۵	جذب دانشجویان خارجی: رقیب «برای» و ایر مکانیسم‌های بازاریابی
۱۰۲	د: ضرورت ارتقاء کیفیت تولیدات علمی
۱۰۹	راهکارها و مکانیسم‌های ارتقاء جایگاه بین‌المللی آموزش عالی کشور به لحاظ کیفی
	نمایش‌سازی «گروهی» نشریات علمی دانشجویی در مجله‌های استنادی معتبر جهان: نگاهی به تجربه روسیه و کره
۱۱۰	جنوبی
۱۱۳	ضرورت مرجع ساختن تولیدات علمی به زبان فارسی در مجامع علمی بین‌المللی
۱۱۴	لزوم توجه به پایگاه استنادی جهان اسلام در مرجع‌سازی تولیدات علمی
۱۱۹	ضرورت تدوین نظام رتبه‌بندی ملی و تلاش برای بین‌المللی‌کردن آن
۱۲۴	تأسیس «بانک اطلاعاتی آنلاین» تولیدات علمی به زبان انگلیسی و سایر زبان‌ها
۱۲۸	به رسمیت شناختن سیاست «حق دسترسی آزاد» به منابع علمی و اعلان رسمی آن
۱۳۱	به رسمیت شناختن زبان بین‌المللی در آموزش عالی
۱۳۴	راه‌اندازی شعب بین‌المللی دانشگاه‌های خارجی در داخل
۱۳۶	تأسیس شعب خارجی دانشگاه‌های برتر کشور
۱۳۷	ادغام بیشتر بخش صنعت در آموزش عالی: تأسیس دانشگاه مدیران
۱۴۰	راه‌اندازی دانشگاه‌های تحقیقاتی
۱۴۲	حرکت ملی در مسیر آموزش آنلاین
۱۵۱	پیگیری سیاست «یادگیری مادام‌العمر»: نگاهی به مکانیسم ایل
۱۵۶	فعالیت در چهارچوب اتحادیه‌های دانشگاهی و تلاش در راستای تشکیل اتحادیه‌های دانشگاهی جدید

۱۵۸	د- ظرفیت‌های فرهنگی، اجتماعی و سیاسی برای بین‌المللی‌سازی آموزش عالی
۱۶۰	جمع‌بندی مباحث فصل دوم

فصل سوم: راهبردهای دانشگاهی در بین‌المللی‌سازی آموزش عالی و توسعه ارتباطات علمی

۱۶۷	مقدمه
۱۷۰	جذب مشاوران بین‌المللی و تشکیل «شورای مشاوران» بین‌المللی دانشگاه‌ها
۱۷۳	حضور در اتحادیه‌های منطقه‌ای دانشگاهی و مؤسسات آموزش عالی
۱۷۵	تحول محتوای برنامه‌های آموزشی و اخذ تأییدیه استانداردهای کیفی منطقه‌ای و بین‌المللی
۱۷۸	ضرورت پیش ساختار جذب دانشجویان خارجی و بین‌المللی
۱۸۱	برنامه‌های بازاریابی و جذب دانشجویان خارجی و بین‌المللی
۱۸۴	حضور در نمایشگاه‌های آموزش عالی بین‌المللی و منطقه‌ای
۱۸۷	میزبانی از دیدارها و ورک‌شاپ‌ها هم‌پیرالمللی در محل دانشگاه
۱۸۸	تأسیس «بانک اطلاعاتی» تولیدات علمی به انگلیسی
۱۹۲	به رسمیت شناختن سیاست «حق دسترسی آزاد» منابع علمی و «اعلان رسمی» آن
۱۹۵	استانداردسازی و تقسیم‌بندی موضوعی «بازه‌های تحقیق» با هدف برندسازی
۲۰۰	بین‌المللی کردن تحقیقات و مقالات از طریق «از چهار پای علمی برای مشارکت در طرح‌های پژوهشی»
۲۰۱	راه‌اندازی دوره‌های آموزشی آنلاین
۲۰۲	راه‌اندازی سامانه اینترنتی معرفی اساتید و محققان دانشگاه‌ها
۲۰۴	تدوین سیاست‌های تشویقی و حمایتی برای فعالیت بین‌المللی اعضای هیئت علمی
۲۰۵	جمع‌بندی مباحث فصل سوم

فصل چهارم: تکنیک‌های فردی مؤثر در توسعه ارتباطات علمی بین‌المللی

۲۰۹	مقدمه
۲۱۲	موانع ارتباطی، سازمانی و فنی مشارکت بدنه علمی - دانشگاهی در بین‌المللی‌سازی آموزش عالی
۲۱۷	کسب مهارت‌های ارتباطی برای فعالیت بین‌المللی
۲۱۸	ایجاد «شناسه علمی» از طریق بازکردن حساب کاربری در پایگاه‌های استنادی و علمی معتبر
۲۲۱	استفاده از نام و نام خانوادگی یکسان در تولیدات علمی
۲۲۲	استفاده از نام و مشخصات سازمانی صحیح و درست در کلیه تولیدات علمی
۲۲۴	انتخاب کلیدواژه‌های دقیق و کانونی و تکرار آن در بخش‌های مختلف تولیدات علمی
۲۲۷	اطمینان از تکمیل بخش «متادیتای» تمامی مستندات علمی

۲۲۹	تولید مقالات و مستندات علمی با مشارکت حداکثری مؤلفان داخلی و خارجی
۲۳۴	تلاش برای افزایش تعداد استاد/ارجاع به تولیدات علمی
۲۳۵	تشویق نویسندگان/مؤلفان مقالات به اولویت ارجاع و استاد به مقالات همکاران دانشگاهی خود
۲۳۶	بهینه‌سازی فرمت نوشتاری «تولیدات علمی» براساس الگوریتم موتورهای جستجوگر آکادمیک
۲۳۸	حضور پیوسته و همیشگی آنلاین در تمامی شبکه‌ها از جمله صفحات وب شخصی
۲۴۲	رواج و انتشار تولیدات علمی در قالب‌ها و فرمت‌های متعدد در شبکه‌های اینترنتی
۲۴۴	چاپ مقاله در ژورنال‌های دارای ضریب تأثیر بالا / تکنیک یافتن ژورنال مناسب
۲۴۸	سازند علمی در ژورنال‌های علمی آزاد و قابل دسترس
۲۴۹	عمیق‌تر شدن در بررسی‌های علمی، پژوهشی و تخصصی منطقه‌ای و بین‌المللی
۲۵۰	حرکت رزمی سیاست بین‌رشته‌ای و مقایسه‌ای
۲۵۱	مدیریت رفتارها و احوال در لیدات علمی
۲۵۵	انتشار و ثبت تولیدات علمی در سایت‌های ویکی‌پدیا
۲۵۶	برقراری ارتباط با افرادی که به تولیدات علمی استاد داده‌اند
۲۵۹	به اشتراک گذاشتن داده‌های خام تحقیقاتی / آرشیوهای علمی و دانشگاهی
۲۶۰	اقدام برای توزیع و نشر گسترده‌تر مرادفات علمی / یاد به هم می‌نویسند
۲۶۱	به رسمیت شناختن سهم تمامی مشارکت‌کنندگان / رسمی و اعلان رسمی آن (تصدیق و اقرار)
۲۶۳	رصد شاخص‌های آلت‌متریک اسناد علمی و تلاش برای تقویت آن
۲۶۷	ضرورت اجتناب از هرگونه اقدام خلاف اخلاق علمی-دانشگاهی
۲۷۱	تلاش برای جذب دانشجوی خارجی با مشارکت در راهنمایی پایان‌نامه آن‌ها در خارج
۲۷۲	جمع‌بندی مباحث فصل چهارم

فصل پنجم: مطالعه موردی کشور مالزی: فرایند سیاست‌گذاری تجربی دانشگاه‌های تحقیقاتی / فرایند جذب دانشجو

۲۷۷	مقدمه
۲۷۸	بخش اول: فرایند سیاست‌گذاری در آموزش عالی مالزی
۲۸۲	ساختار آموزش عالی مالزی
۲۸۳	چه کسانی و در چه بازه زمانی برنامه توسعه آموزش عالی مالزی را تدوین کردند؟
۲۸۵	هدف گذاری در برنامه‌ریزی و تنظیم افق نگاه

۲۸۶	مأموریت اصلی وزارت آموزش عالی مالزی
۲۸۷	آرمان‌های سیستم آموزش عالی مالزی
۲۹۲	ده تغییر عمده در آموزش عالی مالزی
۲۹۳	تغییر ۱- فارغ‌التحصیلانی جامع، کارآفرین و متعادل
۲۹۶	تغییر ۲- تعالی و شکوفایی استعدادها
۲۹۸	تغییر ۳- کشوری با یادگیری مادام‌العمر
۲۹۹	تغییر ۴- کیفیت فارغ‌التحصیلان آموزش فنی و حرفه‌ای
۳۰۱	تغییر ۵- بابت‌آلی
۳۰۲	تغییر ۶- کمیت، مقتدر و افزایش اختیار دانشگاه‌ها
۳۰۴	تغییر ۷- اکم سیستم
۳۰۵	تغییر ۸- شهرت جهانی
۳۰۸	تغییر ۹- یادگیری آنلاین جهانی
۳۰۹	تغییر ۱۰- ارائه شکل متفاوتی از آموزش عالی
۳۱۱	طرح اجرایی نقشه راه براساس مراحل (م) سه گانه
۳۱۶	خروجی برنامه توسعه آموزش عالی: نظام آموزش عالی جدید
۳۱۷	تأثیر مسیر تحول بر گروه‌های هدف
۳۲۲	تعهدات کارگزاران و برنامه‌ریزان
۳۲۳	بخش دوم: دانشگاه‌های تحقیقاتی به عنوان یک تجربه موفق در مأموریتی «ساختن دانشگاه‌ها»
۳۲۵	دانشگاه تحقیقاتی چیست
۳۲۷	دانشگاه‌های تحقیقاتی در مالزی
۳۲۹	چشم‌انداز دانشگاه‌های تحقیقاتی
۳۲۹	مأموریت دانشگاه‌های تحقیقاتی
۳۳۱	مکانیسم ارزشیابی سنجش عملکرد دانشگاه‌های تحقیقاتی مالزی
۳۳۴	سرمایه‌گذاری برای راه‌اندازی دانشگاه‌های تحقیقاتی در مالزی
۳۳۶	دستاوردهای دانشگاه‌های تحقیقاتی مالزی
۳۴۴	نقش دانشگاه‌های تحقیقاتی مالزی در درآمدزایی
۳۴۶	نگاهی به فعالیت و عملکرد یکی از دانشگاه‌های تحقیقاتی مالزی
۳۴۶	دانشگاه یو.پی.ام (UPM)
۳۴۸	حوزه‌های تحقیقاتی دانشگاه یو.پی.ام
۳۴۹	بودجه تحقیقاتی سالیانه دانشگاه یو.پی.ام

۳۵۲	چشم‌انداز آتی دانشگاه‌های تحقیقاتی در کشور مالزی
۳۶۱	بخش سوم: فرایند پذیرش و جذب دانشجویان خارجی
۳۶۸	درس آموخته‌های کشور مالزی در حوزه توسعه آموزش عالی
۳۷۵	سخن پایانی با نظام حکمرانی آموزش عالی
۳۸۵	فهرست منابع
۳۸۹	پیوسته

دیباچه پژوهشکده

دانشگاه امروزی در اثر رخشی های فرهنگی، اجتماعی و فناوری در عصر حاضر دستخوش تغییراتی شده، و این تغییرات موجب ظهور مفاهیم تازه‌ای در مطالعات آموزش عالی، علم و فناوری گردیده است. در این بستر جهانی، در سال‌های اخیر مطالعات فرهنگی و اجتماعی آموزش عالی، علم و فناوری نه تنها مورد توجه واقع شده بلکه در نظام شناخت و آینده‌نگری آموزش عالی اهمیت محوری پیدا کرده است. فهم چالش‌های پیش‌روی آموزش عالی و انتظارات ر آن با تکیه بر مولفه‌های درونی و بیرونی نظام علم، وضعیت فعلی و آینده‌نگری تعاملات میان دانشگاه و محیط پیرامون به مدد مطالعات فرهنگی و اجتماعی ممکن می‌نماید و این امر می‌تواند راهبردهای تعادل‌بخش میان کارویژه‌های دانشگاه با نیازهای اجتماعی و به‌کارگزارانه داد. براین اساس مطالعات آموزش عالی و علم برای شناخت وضعیت موجود، ارزیابی تعاملات آن با جامعه و فرهنگ و ایفای نقش موثرتر آموزش عالی در ترسیم آینده کشور نیازمند بهره‌گیری از ظرفیت علوم اجتماعی و علوم انسانی و کاربست راهبردهای آن در عرصه سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری است. برای دستیابی به این اهداف، پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری از

سال ۱۳۸۲ با هدف پژوهش در زمینه‌های فرهنگی و اجتماعی آموزش عالی و توسعه علمی، ابفای نقش نهاد واسط میان دانشگاه و جامعه و به‌عنوان نهاد مولد اندیشه و اتاق فکر وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در حوزه‌های مورد اشاره تاسیس شده و در پی انجام پژوهش‌ها و مطالعاتی در محورهای زیر است:

۱. پژوهش در زمینه مطالعات فرهنگی و اجتماعی آموزش عالی، توسعه علمی و فناوری ۲. مطالعه در حوزه سیاست‌گذاری فرهنگی و اجتماعی آموزش عالی ۳. توسعه قانون‌ها، تکرار در حوزه مطالعات فرهنگی و اجتماعی آموزش عالی و توسعه علمی ۴. آبرنگر دانشگاه‌ها و شناخت نیازهای جدید آموزش عالی در زمینه‌های اجتماعی و فرهنگی ۵. بحث در بستر مطالعات میان‌رشته‌ای و روش‌های گسترش آن.
- با توجه به اهداف فوق، پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی در کنار برنامه‌ها و فعالیت‌های پژوهشی، اقدام به تالیف و ترجمه آثار علمی در زمینه‌های فوق برای توسعه و رشد این حوزه مطالعاتی و همچنین تامین منابع فکری و علمی لازم برای سیاست‌گذاری فرهنگی و اجتماعی در آموزش عالی نموده است. امیدواریم کتاب‌های منتشر شده توسط این پژوهشکده، به بهترین شکل در دسترس استادان، مدیران، کارشناسان، و علاقه‌مندان مطالعات فرهنگی و اجتماعی آموزش عالی قرار گیرد و در ارتقای کیفی کارویژه‌های آموزش عالی و علم در جامعه ایران به سهم خود نقشی فعال داشته باشد.